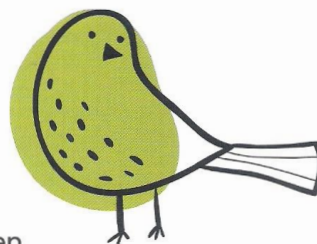

In gesprek met Frans Corten

Van uilskuiken tot vreemde vogel

Frans Corten schreef het boek *Uitzonderlijk talent. Gids voor hoogbegaafden, uitvinders en andere vreemde vogels* in de eerste plaats voor volwassen 'vreemde vogels'. Toch is het boek ook interessant voor begeleiders en ouders van hoogbegaafde kinderen. Niet in de laatste plaats omdat het een geruststellend boek is. Het hoeft allemaal niet zo ingewikkeld te zijn, is de boodschap van Frans.

TEKST EN FOTO: ANNEMIEKE VAN MANEN

Frans Corten schreef het boek voor alle volwassenen die voelen dat ze anders zijn. Dat identificeert al gemakkelijk, want anders zijn we in feite allemaal. Je hoeft dus niet bewezen hoogbegaafd te zijn om je in dit boek te herkennen. Bovendien ziet het boek er, met de illustraties van uit afval samengestelde vreemde vogels, ook nog eens prachtig uit. Frans heeft al twintig jaar ervaring met het begeleiden van 'vreemde vogels'. Zijn boek is een weerslag van al die verschillende ervaringen en is helder geschreven. De adviezen die hij geeft zijn verbaazingwekkend eenvoudig, maar zeker niet simpel. Juist in die eenvoud ligt de geruststelling. Tijdens het lezen word ik steeds nieuwsgieriger naar de man die zo'n mooi boek schreef.

Voor het gesprek nodigt Frans me uit in Neede, in zijn 'retraitehuisje' op een kleinschalig park gebouwd in de jaren zestig. De huisjes liggen

verscholen tussen het groen en hebben ruime tuinen. Buren zitten verstopt achter kronkelige eiken en beukenhagen en als ik uit de auto stap hoor ik alleen het getjirp van krekels. Frans haalt me meteen uit mijn idyllische gedachten. Ook hier maken de buren gewoon herrie met een bladblazer en komen vliegtuigen over. Maar er is minder lawaai dan in Deventer, waar Frans met zijn partner Guido woont. Omdat er in de buurt langdurig wordt gebouwd, brengt Frans veel tijd in Neede door. Hij vertelt graag, zodat ik er met mijn vragenlijstje een beetje verloren bij zit. Ondanks dat ik me had voorgenomen de regie van het gesprek in de hand te nemen, lukt me dat niet. Ik laat het gaan, want het is fijn om naar Frans te luisteren. Straks, als ik ga schrijven, pak ik de regie wel weer terug. We zitten in de tuin, met ritselende koolmezen in de heg naast ons, thee, pure chocola en pruimen op tafel en een brandende zon aan de hemel.

In je boek beschrijf je kort je schooltijd. Die beschrijving wekt de indruk dat het je allemaal niet heel moeilijk afging. Hoe komt dat, denk je?

'Ik vond het niet zo vervelend op school. Er was best veel ruimte. Er waren nog geen protocollen en de leraar zelf straalde rust uit. Die werd nog niet zo op z'n vingers gekeken als tegenwoordig. Ik denk weleens dat het niveau van de leerkrachten ook hoger lag. In de lagere klassen had je juffen. Vaak waren dat vrouwen die academische

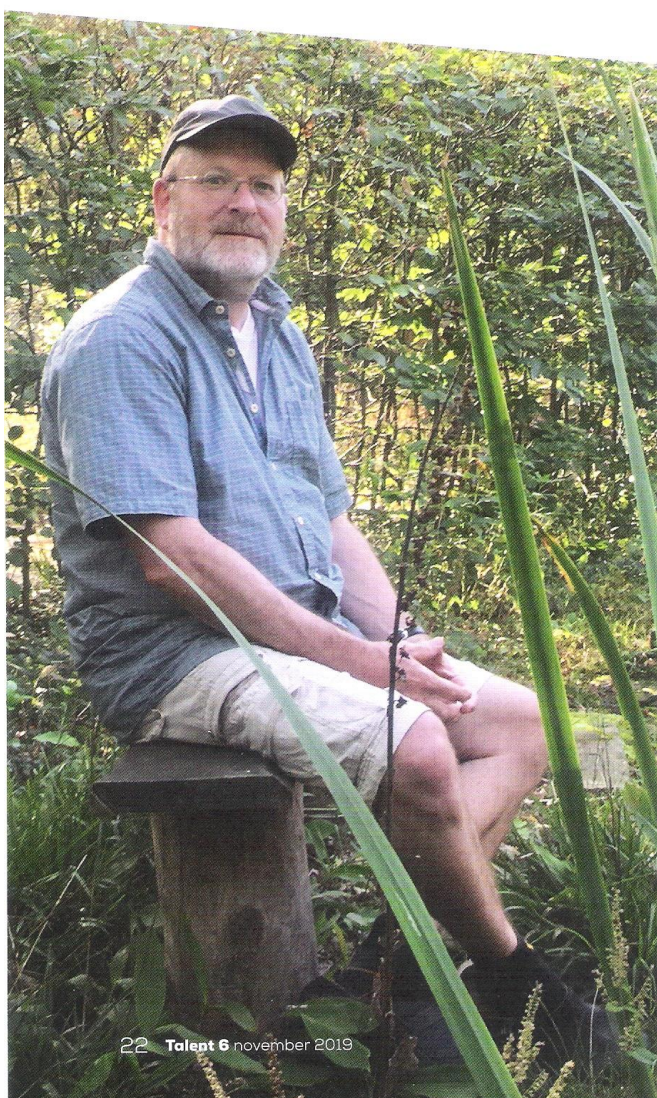
capaciteiten hadden maar naar de kweekschool gingen omdat dat was wat ze mochten doen. Bovendien hadden die geen gezin, dus alle aandacht ging naar de klas. Op de kleuterschool had ik een ongetrouwde juffrouw van wie ik al mocht lezen. Toen ik naar de lagere school ging, sloeg ik daarom het eerste jaar over. Ik kon gemakkelijk leren dus werd ik door de meester vaak ingezet voor klusjes, de deur open doen voor gasten en het helpen van de andere kinderen. De verveling viel wel mee, want ik mocht mijn eigen tempo bepalen. Behalve met lezen. Dat ging zo langzaam. Ik had het thuis echt niet leuk dus dat speelde vast mee dat ik graag naar school ging.'

De laatste jaren is er meer aandacht voor hoogbegaafdheid op school. Merk jij dat aan het soort problemen waarmee volwassenen naar je toe komen?

'Ja, er verandert wel van alles, maar dat merk ik niet echt aan de mensen die ik begeleid. Ik zal dat natuurlijk ook niet zo gauw merken, want heel succesvolle mensen komen niet naar mij, die hebben geen begeleiding nodig. Ik merk wel dat sinds een jaar of vijf de attitude ten opzichte van hoogbegaafdheid verbeterd. Voor die tijd wilden mensen er niets mee te maken hebben, nu zeggen ze: o, hoogbegaafdheid, daar hoor je veel over.'

Waar kwam die negatieve houding vandaan?

'Dat komt denk ik deels door de drammerigheid van sommige hoogbegaafde ouders. Die communiceren op zo'n vervelende manier dat mensen denken: o nee, niet weer zo'n moeder die denkt dat haar kind... Het gaat soms echt ver hoe dwingerig en veeleisend ouders zijn. Ze vergeten het afstemmen. Aan de andere kant zijn er ook vreselijke situaties geweest waarbij de school helemaal niet heeft geluisterd. Dat gebeurt allebei en dat hoort ook bij een emancipatieproces. In het begin gaat het met horten en stoten. Het zorgt ervoor dat het positieve van hoogbegaafdheid niet meekomt. De redenatie moet niet zijn: mijn kind heeft daar recht op. Nee, het moet zijn: we hebben deze mensen straks heel hard nodig in de samenleving. En om te zorgen dat ze straks goed functioneren, moeten we daarin investeren. Dat is een argument. Zo logisch als wat, vind ik het. Maar de eerste vijftien jaar kon dat niet gehoord worden. Buiten de parochie dan hè, in de parochie wel.'

'Wij (Frans samen met Noks Nauta, die zich ook al jaren inzet voor een beter leefklimaat voor hoogbegaafde volwassenen) vertellen in professionele organisaties juist de hele tijd dat je veel kunt hebben aan hoogbegaafden. Je kunt ze 'verschrikkelijke klussen' laten doen en dat vinden ze nog leuk ook.'

Waar komt de kanteling in die attitude volgens jou vandaan?

'Ik denk dat het komt door het steeds maar weer onder de aandacht brengen. En door rolmodellen. Die zijn er niet veel want mensen die hoogbegaafd zijn en succesvol, blijven in de kast. De omslag ging daarom heel langzaam. Als je de homo-emancipatie ziet, die hebben dat veel slimmer en beter gedaan. Daar is meer solidariteit en als je succesvol bent dan steun je de *community* door te laten zien dat je homo bent. Dus je komt ervoor uit, ook als je burgemeester bent.'

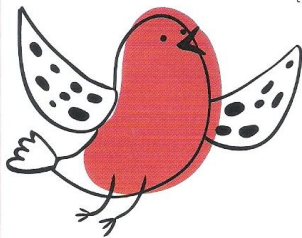
Kun je de emancipatie van homoseksuelen wel met die van hoogbegaafden vergelijken?

'Ik denk dat rolmodellen wel zouden kunnen helpen. Dit voorjaar stond Noks Nauta in de Margriet. Dat is voor de emancipatie een reuzestap. In 1981 zat er bij de Libelle een boekje *100 vragen over homoseksualiteit*. Dat heeft toen veel gedaan. En dat geldt hier ook. Het is een goed artikel, met mooie foto's van Noks. Het blad vertelt dat er ook vrouwen zijn die hoogbegaafd zijn en die hebben van alles meegemaakt. Het is een bespreekbaar onderwerp geworden. Daarvoor was het een taboe, nu kunnen we pas echt beginnen.'

'Of neem bijvoorbeeld de nerds, dat die geaccepteerd zijn in de samenleving is ook een grote omwenteling. Daar werd altijd om gelachen en nu zien we dat ze de schakel zijn tot het hele internet, de automatisering. Je moet ze koesteren. Dat zou ik ook willen voor hoogbegaafden. Zo'n tien jaar

geleden zag ik de eerste advertentie: nerds gevraagd.

XS4ALL doet dat al een hele tijd: jouw probleem wordt echt opgelost met onze nerds. Dat moet voor hoogbegaafden ook gebeuren.'

Wat moeten hoogbegaafde kinderen leren om meer geaccepteerd en gewaardeerd te worden?

'We hadden een logeerhondje en dat hondje kreeg altijd ruzie met andere hondjes. Toen ik goed ging kijken wat er aan de hand was, bleek het zo te horen: als er een ander hondje aankomt heeft die het staartje omhoog. Ze komen op elkaar af, elkaars kontje ruiken, vindt het ene hondje dat niet goed, komt er een klein grommetje. Dan is het weer goed en lopen ze door. Dat ging dan bij ons hondje mis, omdat zij als asielhondje kennelijk niet had geleerd haar staartje omhoog te doen. Dat vergeten sommige hoogbegaafden ook. Dat je eerst even contact moet maken voordat je begint. Je moet niet meteen, wham, naar het onderwerp, want daar zijn mensen nog niet aan toe. Zijzelf trouwens ook vaak niet. Mensen moeten eerst wennen. Eigenlijk moeten ze eerst even aan elkaars kontje ruiken, staartje omhoog. Snuffel, snuffel.'

In je boek geef je het advies: afstemmen, niet aanpassen. Is dat wat je hier bedoelt?

'Onder andere. We hebben heel veel ongeschreven regeltjes in onze samenleving, dat je bijvoorbeeld licht glimlacht als je iemand ontmoet. Ik heb dat ook geleerd hoor. Soms als ik nadenk kijk ik heel boos. Dan moet ik even bewust glimlachen.'

Als je nog klein bent is je overlevingsmechanisme misschien eerder dat je je aanpast. Afstemmen, is dat iets dat alleen volwassenen kunnen?

'Nee, ik denk het niet. Ik paste me helemaal niet aan. Toen ik Psychosynthese studeerde kwam ik anderen tegen die zich sterk hadden aangepast maar daarbij zichzelf waren verloren. Ikzelf had me juist niet aangepast maar ik was het contact met de wereld verloren. Ik ben erachter gekomen dat dit eigenlijk hetzelfde verhaal is. Je zou denken, het zijn twee uitersten maar op het diepste niveau gaat het over *waar hoor ik nou en wat is mijn bestemming?* En het doet beide evenveel pijn. Bij jezelf blijven en geen contact kunnen maken doet pijn, maar het erbij horen en jezelf kwijt zijn doet ook pijn.'

Waar wil je dan naar toe?

'Doel is bij jezelf blijven maar toch enigszins meedoen met de samenleving en andersom. Het is hetzelfde proces. Het is een existentieel

menswordingsproces, dat niet alleen hoogbegaafden maar alle mensen doormaken. Ik vind niet meedoen niet erg. Maar de buitenwereld verwacht wel dat je meedoet. Op school wordt dat van je verlangd. Als je je constant aanpast heb je geen energie meer om jezelf te zijn. Maar waarom moet je je aanpassen?’

Wat is hierbij de rol van het onderwijs?

‘Op school moet aandacht zijn voor twee dingen: basisvaardigheden voor ieder kind, plus extra dingen leren die bij je passen. De basisdingen zijn taal op een basisniveau, getallen kunnen schatten. Rekenen hoort daar wat mij betreft niet meer bij. Wel het met elkaar omgaan, ruzie maken en daarna het weer goed maken. Dat is heel belangrijk, het weer goed leren maken. Dat komt niet van mij hoor, maar

van Frans de Waal, de apenonderzoeker. Apen verzoenen zich na een conflict. Dat is een basisvaardigheid, net als naar de wc gaan. Er zijn een

heleboel van die basisdingen. Welke dat precies zijn weet ik niet, dat moeten andere mensen maar eens uitzoeken. Ook omgaan met internet, foto's wel of niet delen hoort erbij. Contact maken, ook als je het lastig vindt.’

‘Daar bovenop zou ik zeggen: leer de dingen die bij je passen door uit een ruim aanbod te spelen. Je speelt met de dingen die jij leuk vindt. Ik vind ook dat iedereen een beetje moet leren zichzelf te profileren en moet leren zoeken en vragen naar wat je nodig hebt. Leren hulp te vragen, leer het een beetje inpassen. Weten wat je wel en niet kan, weten dat je fouten mag maken. Oefenen. Jezelf en je eigen gebruiksaanwijzing leren kennen en daarmee omgaan op een prettige manier. Dat je goed weet wat je echt ligt en je daarin laten zien, zodat mensen het ook snappen. Dat is goed voor je loopbaan. En als je een gebruiksaanwijzing hebt, moet je leren hoe je daar fatsoenlijk mee omgaat. Zorg dat je niet een prinses wordt. Dus niet (Frans zet een ontevreden gezicht en een zeurstem op): *Ik ben glutenvrij*. Ook niet van dan eet ik wel niets. Je mag wel vragen wat je nodig hebt. Maar niet met een pruillipje gaan zitten. Of als je last hebt van geluid, niet gaan zeuren. Neem dan zo'n *noise cancelling* ding.’

**Hoogbegaafden
vergeten soms dat je
eerst even contact moet
maken voordat je begint.**

MEDILEX
ONDERWIJS

MEESTERS IN SCHOLING

Zeer praktisch!

Masterclass

‘Onderzoekend & Ontwerpend leren in de bovenbouw’

Stimuleer en ondersteun de nieuwsgierige probleemoplossende houding van je leerlingen

Leer je leerlingen problemen op te lossen door onderzoekend te leren! Welke bronnen gebruik je ter inspiratie voor onderwerpen en thema's? En hoe leer jij je leerlingen een goede onderzoeksvraag formuleren?

[Verbeter je leerkrachtcompetenties voor onderzoekend leren!](#)

medilexonderwijs.nl/o-leren

**ONTDEK HET
PROGRAMMA OP
ONZE WEBSITE**

Datum

Dinsdag 10 maart 2020

Speciaal voor

- Leerkrachten van groep 5 t/m 8
- Onderwijsassistenten uit het primair onderwijs

Ik denk dat veel dingen die jij nu noemt niet in de kerndoelen van het basisonderwijs staan.

‘Nee, dat denk ik ook niet.’

Wat voor docenten heb je daarvoor nodig?

‘Met hoogbegaafden gaat het mis als de autoriteit boven je dingen niet beter weet dan jij. Dat geldt ook op school. Een juf kan zich een keer vergissen. Ze hoeft niet alles te weten, maar ze moet geen foute dingen vertellen. Als ze onzin vertelt, dan gaat er in de relatie wat kapot. Hoe kan je dan nog leren? Maar als juf zegt: daar weet ik niets van, zullen we het eens uitzoeken? Of zoek het zelf eens uit en kom het dan vertellen, dan is er niks aan de hand.’

‘Ik begeleidde een vrouw die erg geschikt is voor het onderwijs. Ze had een autistisch jongetje in de klas en dacht: hoe kan ik die meekrijgen? Ze maakte hem verantwoordelijk voor de schaaakstukken. Maar de andere juffen zeiden: in welk protocol staat dat? Ze werden bang, want ze dachten: volgend jaar komt hij bij mij in de klas en dan moet ik ook dat soort dingen gaan doen, dat moeten we niet hebben. Dus is die juf eruit gepest. De ouders vonden dat heel erg. Ze zeiden: mijn kind gaat voor het eerst met plezier naar school nu ze bij jou zit. Zulke dingen hoor ik vaker.’

‘Een leraar heeft dierenoppasserskwaliteiten nodig, zo noem ik het. Die komt het hok van de zeeleeuw binnen en zegt oei, ik zie het al, we gaan vandaag niet het hok van de zeeleeuw schoonmaken want die heeft slechte zin. Dat je dat ziet. En bij het volgende dier ziet hij weer wat anders. Dat heb je in je of niet. Maar je kunt op school wel meer mensen aannemen die dit aanvoelen.’

De zon, die bij aanvang van het gesprek mijn linkerwang verwarmde, schijnt inmiddels op mijn rechterwang. Ik kan nog heel lang luisteren naar de verhalen van Frans en ik zou ook nog heel veel kunnen opschrijven van wat hij me nog meer vertelde. Met sprekende voorbeelden en mooie vergelijkingen heeft hij me laten zien dat we kinderen vooral moeten laten ontdekken wie ze zijn en hoe ze kunnen afstemmen op anderen, zonder zichzelf te verliezen. Dat we daar in het onderwijs ruimte voor moeten maken, zodat we ze helpen van uilskuikens op te groeien tot prachtige vreemde vogels.

Gids voor hoogbegaafden, uitvinders en andere vreemde vogels.
www.uitzonderlijktaalent.nl

Column

Juf met lef

Sinds eind september doe ik de opleiding tot KernTalenten-Analist. Ik maakte kennis met deze opleiding via het boek van Frans Corten (zie het interview met hem elders in deze Talent). Hij schrijft dat de KernTalentenAnalyse het enige hulpmiddel bij loopbaanbegeleiding is ‘dat hoogbegaafdheid aankan’. Omdat Frans inmiddels al meer dan 400 analyses bij klanten heeft uitgevoerd, nam ik dat direct van hem aan en besloot de opleiding te volgen.

Een KernTalent is iets dat in jezelf vastligt, samen met de potentie die je hebt en je intrinsieke motivatie. Op basis van een onderzoek naar je spe(尔)voorkeuren als kind legt de methode je KernTalenten bloot. Als je de mogelijkheid hebt je sterke KernTalenten uit te leven in werk of vrije tijd, kom je tot bloei. Daarnaast kan een mens helemaal uitgeput raken van het moeten uitleven van zijn kleine KernTalenten. Kennis van je eigen KernTalenten geeft veel inzicht in de oorsprong van problemen die je in je werk ervaart en helpt je bij het maken van belangrijke keuzes.

Het moment in de opleiding is aangebroken dat we – de studenten van deze opleidingsgroep – mogen gaan oefenen met proefpersonen. We zijn natuurlijk nog niet gediplomeerd en dat zeggen we er ook bij, maar we hebben de afgelopen weken al veel geleerd.

Mijn eerste proefkandidaat is Brenda, bovenbouwleerkracht. Brenda blijkt sterke KernTalenten te hebben die niet vaak voorkomen in haar beroepsgroep. Terwijl de meeste leerkrachten houden van veiligheid, empathisch zijn en een sterk entertainment- en showelement in zich hebben, krijgt Brenda juist energie van risico’s en initiatief nemen en *out of the box* denken. Niet empathie maar *teampay* in los verband voert bij haar de boventoon. Brenda herkent zich sterk in de analyse en na afloop vertelt ze dat ze veel plezier heeft in haar werk, mits ze kan afwijken van de gebruikte methode, ze zelf beslissingen mag nemen en zich naast en niet boven de leerlingen kan opstellen. Als ze onderdeel is van een team dat openstaat voor haar soms verrassende oplossingen en ideeën, is ze in haar element.

Sinds kort geeft Brenda les op een DaVinci-school. Ze kunnen zich daar geen betere leerkracht wensen. Een aanwinst voor zowel de kinderen als voor het leerkrachtenteam.

Annemieke van Manen volgt een opleiding tot Talentbegeleider bij Novilo. Ze is moeder van Madelief (15 en hoogbegaafd) en Lena (12).